Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

SFÂNTUL NIL SORSKI

Despre lucrarea duhovnicească

SCRIERI ASCETICE

Traducere din limba rusă de
Adrian Tănăsescu-Vlas

editura Σοφία
București

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Cuprins

Predania Starețului Nil Pustnicul
către ucenicii săi, pe care tuturor le este de folosință a o avea 5

Tipicul Cuviosului Nil Sorski 17

Înainte-cuvântare 19

1. Despre felurimea războiului gândit care este purtat cu noi, despre biruințele și înfrângerile din el și despre cum trebuie să ne împotrivim cu osârdie patimilor. 24

2. Despre războiul nostru cu cele zugrăvite mai sus și despre aceea că trebuie să le biruim pe toate prin aducerea-aminte de Dumnezeu și prin paza inimii, adică prin rugăciune și liniștirea minții, și despre cum să facem aceasta. Tot aici și despre harisme. 30

3. Despre cum și prin ce să ne întărim când vin războaiele nevoinței celei gândite 46

4. Despre întărirea întregii lucrări în viața noastră 50

5. Despre felurile luptei și biruinței noastre asupra celor opt gânduri pătimașe de căpetenie și a celorlalte 54

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

CUPRINS

6. Despre toate gândurile îndeobște 81
7. Despre pomenirea morții și despre Înfricoșătoarea Judecată: cum să cugetăm la ele pentru a dobândi în inimile noastre aceste gânduri 84
8. Despre lacrimi: ce se cuvine a face celor care vor să le dobândească 95
9. Despre păzirea de sine după aceea 103
10. Despre tăierea grijilor și despre negrija cea adevărată, care este omorârea față de toate . . 106
11. Despre aceea că se cade a săvârși aceste lucrări nu înainte de vreme și în măsura cuvenită 112
Diata duhovnicească a Cuviosului Nil 121

Comenzi:
www.librariasophia.ro

Difuzare:
SUPERGRAPH
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3,
031216, București
Tel.: 021-320.61.19; fax: 021-319.10.84
e-mail: contact@supergraph.ro
www.librariasophia.ro
www.sophia.ro

Vă așteptăm la
LIBRĂRIA SOPHIA
str. Bibescu Vodă nr. 19,
040151, București, sector 4
(lângă Facultatea de Teologie)
tel. 021-336.10.00; 0722.266.618
www.librariasophia.ro

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

1

Despre felurimea războiului gândit care este purtat cu noi, despre biruințele și înfrângerile din el și despre cum trebuie să ne împotrivim cu osârdie patimilor

Felurite, au zis Părinții, sunt bântuirile războiului gândit cele asupra noastră, biruințele și înfrângerile din el: mai întâi este momeala, apoi însoțirea, apoi învoirea, pe urmă robirea și apoi patima.

MOMEALA, au zis Sfinții Părinți (Ioan Scărarul, și Filotei Sinaitul, și alții) este un gând sau chip simplu a ceva ce s-a întâmplat, care tocmai a fost adus în inimă și arătat minții. Iar Grigorie Sinaitul spune că momeala este o insuflare care vine de la vrăjmașul, cum ar fi „fă cutare lucru", cum I-a zis și lui Hristos, Dumnezeul nostru: *zi ca pietrele acestea să se facă pâine* (Mt. 4, 3). Pe scurt, este oarecare gând adus în mintea omului. Și acest lucru, zic Părinții, nu este păcat, nu este vrednic nici de laudă, nici de mustrare, întrucât

nu e supus nouă. Căci e cu neputință să nu ni se facă nici o momeală a gândului vrăjmășesc. Cum zice Simeon Noul Teolog, „de atunci când diavolul, pentru neascultare, l-a făcut pe om surghiunit din Rai și de la Dumnezeu, a primit intrare să clatine gândit pe oricine, împreună cu dracii săi". Căci numai cei sporiți și desăvârșiți pot să rămână neclintiți, dar și acestora li se întâmplă clătinări câteodată, precum zice Sfântul Isaac.

ÎNSOȚIRE este numită împreună-vorbirea, din patimă sau fără patimă, cu momeala care se arată minții, altfel spus primirea gândului insuflat de vrăjmașul. Asta înseamnă deja cugetarea la gândul cel adus minții. Și acest lucru, zic Părinții, nu este cu totul nepăcătos; însă atunci când omul dă lucrului dezlegare plăcută lui Dumnezeu, poate fi și vrednic de laudă. Iar noi dezlegăm așa: dacă cineva nu va tăia momeala gândului viclean, ci va intra întrucâtva în împreună-vorbire cu el și vrăjmașul va pune deja în el gânduri pătimașe, să se străduie să le schimbe în gânduri bune. Iar cum să le schimbe în gânduri bune vom arăta pe urmă, când Dumnezeu ne va da cuvânt.

ÎNVOIREA, au zis Părinții, este înclinarea cea cu plăcere a sufletului către gândul sau chipul care s-a arătat. Asta se întâmplă când cineva, primind gândurile sau chipurile pe care i le înfățișează vrăjmașul, se învoiește întrucâtva în

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

gândul său să fie așa cum îi insuflă gândul cel vrăjmășesc. Aceasta se judecă după măsura așezării nevoitorului, iar stările nevoitorilor sunt așa: dacă cineva se află în sporire și a primit de la Dumnezeu ajutor să gonească gândurile, dar se va lenevi și, din nepăsare, nu se va strădui să alunge gândurile viclene, nu va fi fără de păcat; dar dacă cineva, fiind începător și încă neputincios a goni momelile vicleanului, se va și învoi întrucâtva cu gândul viclean, dar se va mărturisi Domnului fără să întârzie, căindu-se și osândindu-se pe sineși, și-L va chema într-ajutor, precum este scris: *Mărturisiți-vă Domnului și chemați numele Lui* (Ps. 104, 1), atunci Dumnezeu îl va ierta, după mila Sa, pentru neputința lui. Asta au zis Părinții despre învoirea cea gândită, când cineva, nevoindu-se, este biruit fără voie de către gând, dar rădăcina minții lui este întărită în a nu păcătui și a nu săvârși fărădelege cu lucrul. Și aceasta este cea dintâi învoire. Iar cea de-a doua, zice Grigorie Sinaitul, este când cineva primește de bună voia sa gândurile vrăjmașului și, împreună-vorbind și însoțindu-se cu ele, e biruit de ele și nu se mai luptă împotriva patimilor, ci ia cu tărie hotărârea de a face păcatul sau chiar încearcă să-l săvârșească, dorind a împlini ce și-a pus în gând, dar întâmpină piedică fie din pricina vremii, fie din pricina locului, fie din alte pricini – și lucrul acesta este deosebit de păcătos și supus pedepsei.

Iar **ROBIREA** este fie înrobirea cea silnică și fără voie a inimii, fie învoirea prelungită cu gândul cel arătat, care e pierzătoare pentru buna noastră stare. Cea dintâi este atunci când mintea e robită de către gânduri cu silnicie, chiar dacă tu nu vrei, fiind furată de gândurile viclene – însă cu ajutorul lui Dumnezeu o vei întoarce iarăși la tine, în scurtă vreme. Pe când a doua este pierzătoare pentru buna stare a sufletului, atunci când mintea, ca de o furtună cu valuri năprasnice fiind purtată și din starea cea bună scoasă la gândurile cele viclene, nu poate să mai vină în stare bună și împăcată; lucrul acesta se întâmplă, în cea mai mare parte, de la deșertăciune și de la împreună-vorbirile cele multe și de folos neaducătoare.

Lucrul acesta într-un fel se judecă dacă se întâmplă în vremea rugăciunii și altfel dacă se întâmplă în altă vreme, într-un fel – în privința celor de mijloc (nici bune, nici rele) și altfel în privința gândurilor viclene. Dacă mintea este robită de gândurile viclene în vremea rugăciunii, este mai mare păcatul, fiindcă în vremea rugăciunii mintea trebuie adunată la Dumnezeu, trebuie să ia aminte la rugăciune și să întoarcă spatele gândurilor de tot felul. Iar dacă se întâmplă robirea în altă vreme, de la gânduri privitoare la trebuințele acestei vieți, nu este lucru păcătos, fiindcă și Sfinții împlineau, fără vină, trebuințele omenești. Fiindcă în orice gând, au zis Părinții, dacă mintea va fi găsită în cugetare evlavioasă,

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

cu Dumnezeu petrece – iar gândurilor viclene se cuvine a le întoarce spatele totdeauna.

Iar **PATIMA**, adevăr spun Părinții, este ceea ce, cuibărindu-se în suflet vreme îndelungată, se preschimbă în năravr prin obișnuință; pe urmă, pe om îl fură patima de bună voia lui, și-l înviforează mereu prin gânduri pătimașe insuflate de vrăjmaș, prinzând tărie de la însoțire și de la deasa împreună-vorbire, și prefăcându-se în obicei prin multa dedare gândurilor și închipuirilor. Aceasta se întâmplă când vrăjmașul îi înfățișează adesea omului vreun lucru care ațâță patima și aprinde în el împătimirea de aceasta mai mult ca de altceva, și acela, vrând-nevrând, este biruit în gândul său de acea împătimire. Are loc aceasta mai ales când cineva, din nepăsare, mai înainte vreme se însoțea și împreună-vorbea cu gândul adeseori, adică se gândea de bună voia sa la lucrul acela în chip necuvenit. La toți, aceasta duce la una din două: ori la pocăință pe măsură, ori la chinuri în viitor. Trebuie, adică, ori să ne pocăim și să ne rugăm a fi izbăviți de acea patimă, fiindcă omul va merge în munci pentru nepocăință, nu pentru că e luptat. Căci dacă ar sta altfel lucrurile, fără desăvârșită nepătimire n-ar putea să primească nimeni iertarea păcatelor, cum zice Petru Damaschinul.

Iar cel luptat de o patimă, oricare ar fi aceasta, trebuie să se împotrivească ei cu osârdie, au zis

Părinții. Să luăm, de pildă, patima curviei: dacă vreun om este luptat de patima către cineva, trebuie să se ferească de acela în tot chipul: și de împreuna-vorbire, și de împreuna-petrecere, și de atingerea de hainele lui, și de mirosul lui. Căci dacă nu se va feri de toate acestea, va săvârși patima și va curvi cu gândurile în inima sa, au zis Părinții, singur aprinzând în sineși cuptorul patimilor, ca pe niște fiare aducând în casa sufletului gândurile viclene.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

2

Despre războiul nostru cu cele zugrăvite mai sus și despre aceea că trebuie să le biruim pe toate prin aducerea-aminte de Dumnezeu și prin paza inimii, adică prin rugăciune și liniștirea minții, și despre cum să facem aceasta. Tot aici și despre harisme.

Părinții hotărăsc ca lupta împotriva celor zugrăvite mai sus să se poarte cu o putere deopotrivă puterii potrivnicului, atunci când, în atârnare de propria sa voie, cel luptat fie că biruiește, fie că suferă înfrângere în mintea sa; mai pe scurt, trebuie să ne împotrivim gândurilor viclene pe cât ne stă în putere. Aceasta este pricina cununilor sau a chinurilor – a cununilor pentru biruitori, a chinurilor pentru cei ce au păcătuit și nu s-au pocăit în această viață. Greșeala supusă chinurilor, zice Petru Damaschinul, este atunci când ajunge până la faptă; iar celor ce luptă cu tărie și nu slăbesc în războiul cel aprig cu vrăjmașul li se împletesc prealuminate cununi.

Războiul cel înțelegător și iscusit, zic Părinții, stă în a tăia începutul gândului care a venit, care se numește momeală, și a ne ruga neîncetat – pentru că, spun ei, cel care se împotrivește celei dintâi, adică momelii gândului, dintr-o dată le taie pe toate câte urmează. Drept aceea, cel ce se luptă întru înțelegere o alungă pe însăși maica răutăților, adică momeala cea vicleană ce se apropie de minte. Și se cuvine ca în vremea rugăciunii să ne nevoim a ne păstra mintea surdă și mută, precum a zis Nil Sinaitul, și a avea inimă, zice Isihie Ierusalimiteanul, care tace de orice gând, oricât de bun ar părea acesta – pentru că, spune același, gândurilor nepătimașe le urmează unele pătimașe, precum s-a cunoscut din cercare[1], și intrarea celor dintâi se face pricină de intrare și celorlalte. Și întrucât s-a zis că gândurilor bune le urmează cele viclene, se cuvine să ne silim a tăcea cu cugetul și în privința gândurilor care par drepte, și a căuta mereu spre adâncul inimii și a spune: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!" – toate cuvintele; câteodată pe jumătate: „Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă!" sau, iarăși schimbând: „Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!" – precum și este mai lesne începătorilor, după cuvântul lui Grigorie Sinaitul: „Se cuvine a face schimbare nu deseori, ci câteodată." Mai fac acum părinții

[1] S-a stabilit din experiența practică *(n. tr.)*.